

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Маргарет Димитрова

за конкурса за професор в областта 2. Хуманитаристика. 2.1. Филология (Български език – Старобългарски език) за нуждите на Факултета по славянски филологии, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, обявен в ДВ 103 от 10.12.2021 г.

Единствен кандидат в обявения конкурс за професор е доц. д-р Петко Петков. Той кандидатства със значима научна продукция, състояща се от монографични изследвания, студии и статии, както и с учебна хрестоматия.

Доц. Петков днес е един от най-добрите изследователи на „История славянобългарска“, на разпространението и преработките ѝ. След несъмнения си принос към най-новото издание на зографския ръкопис с разночетения от 6 преписа от архаичната група и след участието си в проекта за електронни описания на преписите, съпроводени с географски карти на движението им – резултатите и неговия принос може да се видят на сайта „География на книжовността“ geographyofletters.org (2017), в настоящия конкурс той участва с книга, посветена на най-късната преработка на „История славянобългарска“, известна като павликянска преработка, защото е създадена и разпространена сред бившите павликяни в Пловдивско, приели католицизма и оставили ръкописна литературна продукция от XVIII—XIX в. Досега характера на преработката на „История славянобългарска“ в запазените четири преписа с латински букви не бе осветлен достатъчно в науката. П. Петков прави образцово издание на *Zaropismo illi Balgarska Istoria* на отец Едоардо Валпа (№ 1 в представения списък с публикации), чрез което показва творческата работилница на оца от Торино, работил сред българите католици в Пловдивско – ученият издава успоредно черновата на свещеника, за която той е използвал Царственика на Христати Павлович, и беловата му, която съдържа много нови добавки от други извори, както и още един препис, който вероятно представя друга версия, създадена отново от дон Едоардо. Едновременно с това доц. Петков издава и основния и първоначален източник на оца – печатния Царственик. Спецификата на тези ръкописи, които засвидетелстват три различни версии, създадени от о. Едоардо, е отлично отразена в избрания едиционен подход. Благодарение на това издание, позволяващо различни

съпоставки, ученият анализира езика на преписите в сравнение с езика на Царственика, като очертава контекста, в който са създадени тези версии, и представя разнообразието на езикови дирения и писмени формати, характерни за българския XIX в. Тъй като са много малко изданията на павликянски ръкописи изобщо, настоящето издание и проучване е ценен принос към проучването на тази книжнина – при това текстът не е на религиозна тематика, макар и историята на българите да е видяна през християнската призма още у о. Паисий, а и у неговите следовници.

Освен с този индивидуален монографичен труд, доц. Петков участва в конкурса и с монографични трудове, написани в съавторство, в които неговият принос ясно се вижда. Например, в книгата му в съавторство с Искра Христова-Шомова (№ 4 в представения списък с публикации: Петков, П., И. Христова-Шомова. *Драготин апостол. Български ръкопис от XII–XIII в.* С., УИ „Св. Климент Охридски“, 2019) езиковият анализ, който той прави на този среднобългарски ръкопис (стр. 59–98), е образцов. П. Петков е открил спецификите на този извор благодарение на отличните си познания върху езика на среднобългарските ръкописи. Този анализ е принос към изследване на основните тенденции в среднобългарските писмени норми и на основните типове отклонения от тях. В книгата точно е показано участието на доц. Петков в научното издание на текста. Наборът на почти $\frac{3}{4}$ от близо 160-те листа на ръкописа са негово дело (вж. разпределението на работата между съавторите на стр. 15). Трябва да се отбележи, че предимството на това издание в сравнение с по-стари издания на апостолски ръкописи е в това, че са включени разночетения от 5 важни апостолски ръкописа от XI–XIII век, един от началото на XIV в., представители на архаичната редакция, както и успореден гръцки текст. Този едиторски подход прави възможно проследяването на разпространението на архаичния превод и неговите промени в българска среда. Тъй като издадените и всестранно анализирани среднобългарски новозаветни ръкописи не са много, изданието на този ценен ръкопис в този вид е принос към проучване среднобългарската книжнина, по-специално на езика на стоящите най-високо в йерархията на текстовете новозаветни паметници. Частите, написани от П. Петков, свидетелстват за високия му професионализъм, за отличното познаване на историята на българската книжнина – както на детайлите, така и основните тенденции на развой.

Вещината на доц. Петков при издаване на средновековни славянски текстове и в анализа на езиковите черти на текстове и ръкописи проличава още в две монографии в

съавторство: 1) Христова-Шомова, И., В. Савова, П. Петков. *Песни за Климент. Служби за св. Климент, писани от X до XX век*. С.: УИ „Св. Климент Охридски“, 2016 (№ 6 в представения списък с публикации) и 2) Петков, П., К. Поповски, А. Бояджиев. *Пергаментни кирилски откъслаци от библиотеката на Зографската света обител*. Зографски манастир, Света гора, 2019 (№ 5). Трудността при първата от тези две монографии е в това, че ранни текстове са запазени в късни преписи, а при втората – в това, че идентификацията на фрагментите е нелека задача. В изброените монографии се вижда умението на П. Петков да прави проникновени анализи на извори от различни епохи, жанр и с различна функция и среда на разпространение. Това е черта на цялостната му изследователска дейност – той познава паметници, текстове и ръкописи, създавани от X до XX век. Тя ясно проличава и в публикуваните му студии и статии. Например доц. Петков отлично се справя с трудни, но основополагащи за историята на християнската мисъл текстове, като средновековни преводи на творби на Григорий Синаит (№ 2 в списъка със студии), на Василий Велики (№ 1, 7, 8 в списъка със статии), на Анастасий Синайски (№12 в списъка със статии), както и слово на Григорий Цамблак (№16 в списъка със статии). Много от тези текстове са запазени в ръкописи, съхранявани в Зографската света обител и може да се каже, че доц. Петков е един от най-добрите познавачи днес на сбирката ръкописи в библиотеката на този манастир. И днес той е част от екипа, заел се с описването на тази сбирка. Едновременно с проучването на средновековните ръкописи, доц. Петков има принос в изследването на късни ръкописи, написани на новобългарски (вж. № 6 в списъка със статии). Това не е случайно, защото той има интереси и открития в анализите на слабо изследвани съвременни български диалекти извън територията на Република България и на писмени форми на диалект – в съавторство с доц. Иван Илиев (№ 2, 3, 11 в списъка със статии).

Посочените проучвания и публикации на доц. Петков свидетелстват за отличните му познания върху широк спектър от източници за историята на българския език – книжовни прояви и диалекти, за владеенето на различни методи на проучване и за намирането на най-подходящите в зависимост от характера на паметника. Трябва да добавя, че П. Петков никога не върви по утъпкани пътеки, на базата на широките си познания той открива нови изследователски полета и дава нови решения на познати задачи. Освен това специфика на неговия изследователски профил е, че той се захваща с трудни и трудоемки задачи. Подходът му е винаги обективен и взима предвид

характера на източниците. Публикациите му се отличават с неподражаем научен стил: ясен, елегантен, точен, запомнящ се.

Посочените проучвания и публикации на доц. Петков свидетелстват за отличните му познания върху широк спектър от източници за историята на българския език – книжовни прояви и диалекти, за владенето на различни методи на проучване и за намирането на най-подходящите в зависимост от характера на паметника. Трябва да добавя, че П. Петков никога не върви по утъпкани пътеки, на базата на широките си познания той открива нови изследователски полета и дава нови решения на познати задачи. Освен това специфика на неговия изследователски профил е, че той се захваща с трудни и трудоемки задачи. Публикациите му се отличават с изискан научен стил, елегантен, точен, запомнящ се.

Доц. Петков е отличен преподавател, който умее запомнящо се и увлекателно да представя пред студентите и най-сложните въпроси на историята на българския език и култура. Още по-ценно е, че той умее да увлича студентите в съвместни научни изследвания (вж. например № 1 в списъка със студии и № 9 в списъка със статии), което смятам за най-добрия педагогически метод – той дава възможност на студентите да решават нови задачи на основата на онова, което са научили. Богатият му преподавателски опит личи в начина, по който е съставил хрестоматия с текстове от южнославянски ръкописи от XIV—XV в. Помагалото е уникално по своя характер. В него са включени текстове, повечето от които никога досега не са били публикувани. Те разкриват многообразието от преводни творби през периода. Избраните ръкописи са малко познати в науката. Освен това авторът е дал информация не само за ръкописа, но и за самата творба и нейния автор. Много сполучливо са подбрани бележките на книжовниците, хвърлящи светлина не само върху езика им, но и върху техните духовни нагласи и търсения.

Като имам предвид многостранните му познания, точни преценки по различни проблеми в старобългаристиката, убедено ще гласувам „за“ той да заеме академичната длъжност „професор“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

18.04.2022

Гр. София